Τραπεζούντος Χρυσάνθου: Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος Ἀθῆναι 1936 σ. 268-271 σ. 292, 301

Α

Ὁ Βησσαρίων ἐγράφη εἰς Τραπεζοῦντα.
Ὁ χρόνος τῆς γραφῆς καὶ τοῦ ἀληθοῦς ὑποδιακόνου τοῦ Vat. εἶναι 2 Ἰανουαρίου 1406 (Μιχαήλου Ἀποστολίου Ἐπιλόγιον εἰς Βησσαρίωνα Migne P. G. 161 CXXXII – Ἐπειδὴ τὰ ὑπὸ Βησσαρίωνος χειρόγραφα πρόδηλον τῆς συγγραφικῆς αὐτοῦ Cod. Marc. Gr. 533 – Möhler: Bessarion, Paderborn 1923, I 51 σημ. 2)

Τὸ βαπτισμικὸν ὄνομα τοῦ Ἰωάννου, ὃν παρέλαβε ὁ λόγιος μοναχὸς τὸν Βησσαρίωνα εἰς τὴν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν αὐτοῦ εἰς Βενετίαν μετάβασιν μόνον παρὰ Πλουτάρχῳ. Migne P. G. 161 IV-V – Möhler Bessarion I 40, 41 σημ.

Ὁ Τραπεζοῦντος Δωρόθεος ἐκλεκτὸν ἐν ἱερεῖ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ Βησσαρίωνος παρέλαβεν αὐτὸν μετ' ἐαυτὸν εἰς Κ/πολιν, ὅπου ἦλθεν ἐν ἔτει 1415 ἢ 1416.

Ἐν Κ/πολει ἐξεκλάθησαν ὁ Βησσαρίων τὰς σπουδὰς τοῦ 1415-1423 διδασκάλου τῶν ἐλλήνων ἐξόχου λόγιου ἀνθρωπιστοῦ Μανουὴλ Χρυσολωρᾶ, ἐν τῷ σχολείῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας. Καὶ ἐξοχώτερος μαθητὴς τοῦ Βησσαρίωνος εἶναι ὁ ἐν ἔτει 1423 ἐκ Κρήτης χειροτονηθεὶς χειρόχειρον ἱερεύς, Cod. Marc. Gr. 14 (Möhler Bessarion I 43) ὁ Βησσαρίων τὴν 30 Ἰανουαρίου 1423 ἐγένετο διάκονος καὶ τὴν 30 Ἰουλίου 1423 ἐκάμε μοναχὸς μετονομασθεὶς Βησσαρίων, ἐν ἔτει 1426 ἐχειροτονήθη λάμπρος καὶ ἐν ἔτει 1431 ἱερομόναχος. Möhler Bessarion I 43

Πρὸς πλείστα πλείστα ἐπιστολογραφικὰ κείμενα ἐκδίδει ὁ Βησσαρίων ὑπὸ Δωροθέου παρὰ τῷ τότε ἀρχιεπισκόπῳ Σελευκείας, ὅστις εἶχε μέγα ὄνομα ἐπὶ σοφίᾳ, ὑπερέχων λαμπρὰ καὶ ἀγάθοῦ βίου. Platina Panegyricus in Laudem Bessarionis Migne P. G. 161 CV – Copranica εἰς ἀν. – Möhler Bessarion I 43 σημ. 5.

Τοῦτο βεβαιοῖ καὶ ὁ λόγιος μοναχὸς τοῦ Βησσαρίωνος ὁρίζων ὡς χρόνον τῆς ἀφίξεως τοῦ Βησσαρίωνος παρὰ τῷ Σελευκείας τὴν 30 Ἰανουαρίου 1431. Möhler Bessarion I 44.

Κατὰ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ παρὰ τῷ Σελευκείας συνεμαθήτευσε μετὰ τοῦ ἱερομονάχου Διονυσίου, Μαρδαΐου καὶ Ἰούδου, πρὸς οὗς ἔγραφε.

(ἀκολουθεῖ)

δίκην γράμμα ὁ Βησσαρίων ἐν Πελοποννήσῳ δύο ἐπιστολὰς
ἐπόθεν ἔχουσαν τὸν θάνατον τοῦ κοινοῦ πάτερος καὶ Ἑλλαδικοῦ. Möhler Bessarion I 44 σημ. 1.

Ἰσίδωρος εἶναι ὁ κάλπιν χειρόμενος μητροπολίτης Κιέβου, μελαγχὼν τῶν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον, εἶδος δὲ τὸν Βησσαρίωνα
Möhler Bessarion I. 44.

Διονύσιος ἴσως εἶναι ὁ κάλπιν μητροπολίτης Σάρδεων μελαγχὼν καὶ αὐτὸς τῶν ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου.

Κατὰ τὰς σπουδὰς αὐτὸ τοῦτο φαίνεται ἀναλαβὼν ὁ Βησσαρίων πάλιν ἄλλον καὶ περὶ τῶν μεγίστων τῶν ἐρίδων μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Λατίνων δογματικῶν λόγων, ὧν τοῦτο ἐφάνη ἐν τῷ καθολικῷ ἐπιστολῇ ἐν ᾧ Λατίνοι παρεῖχον κρατίστην τὴν ὀνομαστὶ θρόνῳ ὑπάρχειν πάντες ἐν Δαυΐδῃ γὰρ οὐδ' ἀρετὴ τε καὶ ἀνδρία φαίνεται ἂν ἔνεστι τῶν ἀληθείας ἀπολυτῶν, εἰδότες ἐν παίδων ἡλικίᾳ ὄντες ἡγεμόνος καὶ τὸ μὲν πρὸς ἡμῶν τοῦτο τὸ μέρος οὐδενὸς ἔλαττον ἔστιν, πολλὰ δὲ περὶ τοῦτο δόξαν καταβαλλόμενον σπουδὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐκείνου ἀνιχνεύοντα Βησσαρίων Ἐπιστολὰ Καθολικὰ Migne P.G. 161, 461.

Πρὸς συμπόσιον τῶν σπουδῶν ἰδίᾳ τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων κεκλῆσθαι ὁ Βησσαρίων κατὰ προτροπὴν Ἐνδοξίου τοῦ Μιστρᾶ τοῦ Πελοποννήσου ἐκεῖ ἀναδείκνυται γνήσιος ἐν Πλάτωνος ὄντως ὢν φιλόσοφος πλατωνικός, θεολόγος, ἀθανασιακός, οἰκονομικός, πολιτικός.
Platina ἐνθ' ἀν. Migne P.G. 161 CV – Möhler Bessarion I 45-48 – Vasiliev: Histoire de l'Empire Byzantin II 404-406, 421

Ἐκεῖ παρέμεινεν ὁ Βησσαρίων ἀπὸ 1431-1436. Möhler Bessarion I 45

Παρὰ τοῦ γνήσιου προσέλαβεν ὁ Βησσαρίων τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ χρόνου τὸν τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων κατάρτισιν, ἐνδαπάνῳ ἐκπαιδευθεὶς ὑπὸ τῶν ἐξαιρετῶν ἀρετῶν θρεπτείας ἐκείνου τοῦ Ἑλλαδικοῦ. Möhler Bessarion I. 48 ....

Ἡ φήμη τοῦ Βησσαρίωνος ἐπὶ πολὺ ἐφοίτα εἰς ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον, ἐξαιρέτως ὑπὲρ πάντας πάλαι. Εἰκὸς μὲν γὰρ ἐν Πελοποννήσῳ ὑπῆρξε τοῦτον κόσμον, ὅτε ἡ δὲ μεγα-

λόγοι ναὶ νὰ μὴ περιδάβωσι τοὺς ἐκκλησιαζομένους

Καὶ ὁ γενόμενος Βησσαρίων ἐν τῇ Καθολικῇ ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐκφραστικῶς λαλεῖ·

«Νῦν δὲ καὶ ὅσον γνωστὰ λὰ πολλοὶ ἤρξαν με κακῶς, καὶ αὐτοὶ οἱ μὲν ὅλοι ὅλοι γνώριμοι ἐν τοῖς καὶ ὀνόματι πάντες ὀνομάζουσι τοὺς Ἕλληνας ἐπαίδευσι· καὶ μόνον τὸ λέγειν καὶ ἔνοιαν ἔλαβεν αὐτὸν ἀγνοῶν καὶ ἄρχοντα καὶ πάντων ἐκεῖνον ὑπερέχοντα» Βησσαρίωνος Ἐπιστολὴ Καθολικὴ Migne P.G. 161, 461.

Ἐν πεδοποιήσει λαμβάνει συμμαχίαν ὁ Ἕλλην πρὸς τὸν Δεσπότην Δημήτριον, ὃν καθιστᾷ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὰς τοῦ Βησσαρίωνος (Möhler Bessarion I 50 σημ. 1.) καὶ ὁ ἐπιλεγόμενος Βησσαρίων ἀποδίδωσι, ὅλον πολὺ ἐπαίνου λαμπρὰ γράμματα τοῦ Δεσπότου Δημητρίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννου Η' Παλαιολόγου. Möhler Bessarion I 50

Ἐκκλησιαστὴς καὶ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Βυζαντίου ἀνέβαινε ἐπιδόξως Αὐτοκράτορος Ἰωάννου Η' Παλαιολόγου τὴν ἐπιφάνειαν λαμπρὰν διαπραγματεύσεις μετὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τοῦ Βυζαντίου. Πλάνα ἐπ. 2ν. Migne P.G. 161 CV. Καὶ τοῦτο πρωτίστως ἐπιθυμοῦντος καιρὸς, κατ' αὐτὸ αἱ νικηφόρος ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Θράκῃ προκαλοῦσι τοῦρκοι ἐπιδόσεις καὶ πρωτοβουλίαν τῶν δύο Αὐτοκρατόρων Βυζαντίου καὶ Τραπεζοῦντος, ὁ Βησσαρίων μετάβαν εἰς Τραπεζοῦντα ἐπιλεχθεὶς διαπραγματεύθη τὴν προσέγγισιν καὶ συμμαχίαν τοῦ Αὐτοκράτορος Βυζαντίου Ἰωάννου Η' Παλαιολόγου (1425-1448) καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Τραπεζοῦντος Ἀλεξίου Δ' ὁ ἐπικλήσεν Κομνηνοῦ (1417 – 1429) καὶ ἐπέτυχε τὴν συνάφειαν δὲ νέας συμμαχίας τῶν δύο τούτων Ἡγεμόνων εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Copranica ἐπ. σ. C 3. – Möhler Bessarion I 50 – Vast Bessarion σ. 32-33 – Φραντζῆς 2,17 σ. 191 – Δοῦκας κεφ. 20 σελ. 102.) Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Η' Παλαιολόγος ἐκινήθη τὴν περιπόθητον Μάρθαν τὴν Κομνηνὴν, θυγατέρα τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Δ' Ἤδη ἐπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου ὁ Βησσαρίων λίαν πολὺ ἐκ-

4/ φόβο εἰς τὴν συνοδικὴν συνάθροισιν καὶ εἶδον ὁλοφώρως ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅλην τὴν Χριστιανοσύνην καὶ τὴν Τραπεζοῦντα.

Αἱ διαπραγματεύσεις αὗται ἐπιλεχθεῖσαι ὑπὸ Βησσαρίωνος ἐπέτυχον καὶ πρὸς αὐτὸν μετὰ ἐπιστολῆς, ὑπὸ Δεσπότου Ἰωάννου Η'. Παλαιολόγου καθιερωθεῖσαν, 1436, ἐξαπεστάλη νοτάριος εἰς Κάφα. Möhler Bessarion I 50 σημ. 3 – Vast Bessarion σ. 33-34

1437 ἀνεδείχθη μητροπολίτης Νικαίας, οὐχὶ ἵνα παραδοθῇ τὴν ἐπισκοπικὴν ἔδραν, ἥτις ἦδη ἐκατέχετο ἀλλ' ἵνα κατὰ πάντα τρόπον μετάσχῃ τῆς ἀρχαιοτέρας τῶν ἀρχαιοτέρων Φραγκίας καὶ Λαπαρηνῶν πρὸς ἕνωσιν.

«Τότε καὶ ἀρχιερεῖς ἐχειροτόνησαν ὁ κύριος Μάρκος Ἐφέσου, ὁ κύριος Διονύσιος Σάρδεων καὶ ὁ κύριος Βησσαρίων Νικαίας, ἵνα οἱ πρόκριτοι παρῶσιν εἰς τὴν σύνοδον. Συνόψ. Τμ. Γ'. κεφ. ΙΕ' σ. 59

Τὰ πλοῖα τῆς συγκροτούσης τὴν πόλιν βυζαντινῆς ἀποστολῆς συνέλαβεν ὁ Βησσαρίων εἰς τὴν χειρόγραφον κώδικα, ὅστις κεῖται εἰς Cod. Marc. Gr. 533 εἰς Βενετίαν ... 22) Ἔνδεκα Ἐπιστολαί, Διονυσίου ἱερομονάχου, φ. 53ᵇ-55. ... 24) Ἑπτὰ Μαρθᾶ καὶ Σοφίας τῶν ἱερομονάχων φ. 56ᵃ-57ᵇ. 25) Λόγοι ἀθηναϊκοὶ περὶ τῆς ἀρετῆς εἰς πρόσωπον Ἰωάννου Δουκᾶ, τοῦ Δουκᾶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δημητρίου εἰς ΚΕ' μεγαλαίους δημοσίους φ. 58ᵇ-106 ~~26~~)